

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра історії України та правознавства
Кафедра всесвітньої історії
Музей історії навчального закладу (КДПУ)

До 90-річчя
Криворізького державного
педагогічного університету

До 90-річчя
започаткування підготовки істориків
при КДПУ (КІО, КДІІ)

ІСТОРИЧНА ОСВІТА В КРИВОРІЗЬКОМУ ПЕДУНІВЕРСИТЕТІ: ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

*Збірник історико-біографічних розвідок
та мемуарних матеріалів*

Збірник засновано 2020 року

Випуск 1

Кривий Ріг — 2020

СПОГАДИ ПРО ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА ОЛЕКСІЙОВИЧА КОМАРОВА

Н. М. Товстоляк,

канд. іст. наук, доцент

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. Стаття висвітлює життя та науково-педагогічну діяльність відомого українського історика-методиста, доктора педагогічних наук, професора, першого завідуючого кафедрою історії України Володимира Олексійовича Комарова (1954–2007). Проаналізовано його творчий доробок у розвиток історичної та педагогічної освіти на Криворіжжі.

Ключові слова: професор В. О. Комаров, навчальний посібник «Історія Криворіжжя», методика викладання історії, формування історичного мислення.

З Володимиром Олексійовичем Комаровим ми познайомилися 25 років тому після переїзду моєї родини до Кривого Рогу, коли я, історик та музеолог, почала працювати вчителем історії у КЗШ № 62. В. О. Комаров часто виступав на методичному об'єднанні вчителів історії та правознавства Жовтневого (зараз Покровського району) Кривого Рогу. На той час наші школи були недостатньо забезпечені навчальними посібниками з історії та методичною літературою. На мене, як фахівця в галузі краєзнавства, справив враження навчальний посібник В. О. Комарова «Історія Криворіжжя», в якому навчальний матеріал супроводжувався ґрунтовними методичними рекомендаціями для вчителів та учнів, до нього було включено багато документів (джерел) з історії Криворіжжя. Навчальний посібник був розрахований на учнів 5, 8–11 класів навчальних закладів, особливо цінним було те, що відділ освіти міськвиконкому знайшов кошти для того, щоб надрукувати його у 1992 р. та забезпечити у достатній кількості школи міста. Мені довелося писати відгук на навчальний посібник, в якому я побажала до наступного видання додати ілюстративний матеріал. Лише зараз я розумію, як важко було в умовах відсутності грошей видати такий підручник. Це був великий науковий здобуток В. О. Комарова як історика та педагога. У такому великому місті як Дніпропетровськ, подібні навчальні посібники були надруковані набагато пізніше. В. О. Комаров підготував друге видання навчального посібника «Історія Криворіжжя», але видати його було неможливо у зв'язку з відсутністю коштів. Незадовго до своєї смерті він передав

нам, своїм колегам по кафедрі історії України, електронні варіанти нового видання. Зараз його навчальний посібник став раритетом, але не втратив свого значення для викладання історії України у навчальних закладах усіх рівнів.

З Володимиром Олексійовичем Комаровим нас пов'язувала не лише робота. Ми були сусідами по 129-му кварталі, часто зустрічалися, Володимир Олексійович любив свого онука Олексія, під час прогулянок з ним ми спілкувалися. Його дочка, Олена Володимирівна, біолог за фахом, була куратором студентської групи біологів, де навчалася моя донька Наталія.

Професору Комарову було відомо, що я працюю над кандидатською дисертацією з історії України. Одного червневого дня 2003 р. секретар КЗШ № 121, де я працювала, запросила мене до телефону. Телефонував Володимир Олексійович, він запросив мене зайти до нього і запропонував роботу старшого викладача. Умови було дві: швидко захистити дисертацію та працювати зі студентами на археологічних розкопках. Так я почала науково-педагогічну діяльність у КДПУ.

Володимир Олексійович Комаров рано пішов з життя. Зі своїми студентами на заняттях з історичного краєзнавства, під час історико-краєзнавчої практики, підготовки до наукової студентської конференції «Історія Придніпров'я в біографіях та портретах», ми шукали матеріал про тих, хто працював на історичному факультеті нашого університету. Я працювала з документами архіву КДПУ, розпитувала колег, знайомих, О. В. Комарову, яка, до речі, залишила у шлюбні батьківське прізвище. За документами і спогадами можна зробити таку біографічну довідку.

Володимир Олексійович Комаров народився 30 жовтня 1954 р. у шахтарській родині у м. Сніжному Донецької області. У 1972 р. закінчив середню школу, вступив на заочне відділення історичного факультету Донецького державного університету, працював старшим піонерським вожатим у Верхньо-Андріївській восьмирічній школі. У наступному 1973 р. перейшов на денне відділення. Зі своєю дружиною Людмилою Володимирівною вони були однолітками, навчалися разом у групі. Вони одружилися у січні 1977 р. незадовго до того, як відбувся розподіл випускників. Володимир Олексійович отримав диплом з відзнакою, його було направлено на роботу у школу № 9 м. Торез. Людмила Володимирівна викладала історію та працювала у групі продовженого дня, у 1978 р. у них народилася дочка Олена. Родина завжди була дружною, а Людмила Володимирівна була

справжнім соратником, другом і помічницею, друкувала матеріали для Володимира Олексійовича.

В. О. Комаров почав наукові дослідження у галузі теорії та методики навчання історії у школі. Науковим керівником його дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук був відомий радянський історик-методист І. Я. Лернер, який працював в Академії педагогічних наук СРСР. Їх співпраця була спрямована на вивчення дидактичних основ методів навчання, педагогічних умов формування історичного мислення учнів, розробку методів проблемного навчання, активізацію роботи над розвитком особистості учня та ін. У 1988 р. В. О. Комаров захистив кандидатську дисертацію.

У 1988 р. відбулися значні зміни у долі родини Комарових. У ті часи Криворізький педагогічний університет розмістив об'яви про конкурсний набір фахівців. 8 січня 1988 р. В. О. Комарова за конкурсом було обрано старшим викладачем кафедри педагогіки та психології КПУ, родина переїхала до Кривого Рогу. 11 листопада 1989 р. за контрактом його було призначено на посаду доцента кафедри. 15 листопада 1996 р. спеціалізована рада Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України присудила йому вчену ступінь доктора педагогічних наук.

Зі створенням кафедри історії України з 1 вересня 2000 р. його було призначено завідувачем кафедрою майбутнього історичного факультету. На цей час він був відомим в Україні істориком-методистом. Рішенням ВАК України 26 лютого 2002 р. йому було присвоєно звання професора. Його було обрано членом редакційних колегій провідних українських журналів «Історія в школі», «Історія в школах України», «Пам'ять століть», членом спеціалізованої ради по захисту дисертацій при Криворізькому педагогічному університеті. Професор В. О. Комаров створив кафедру історії України, сформував сильний колектив педагогів — істориків. Його учні, такі, як доцент Л. В. Задорожна, й зараз плідно працюють на кафедрі та у школах України. Дякуючи йому, працюючи під його керівництвом, і я, яка багато років займалася суто науковими історичними дослідженнями, здобула ґрунтовний досвід науково-педагогічної діяльності. Він став справжнім науковим керівником своєї дочки, Олени Володимирівни Комарової, яка захистила дисертацію на здобуття кандидата педагогічних наук, а вже після смерті батька захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Завжди поряд з ним була Людмила Володимирівна, яка працювала в науковій бібліотеці нашого університету.

За роки роботи на кафедрі історії України під його керівництвом було відкрито набір до аспірантури, щорічно проводилися археологічні розкопки, започатковано проведення наукових конференцій «Україна: минуле і сучасність», він був членом журі міських конкурсів наукових робіт учнів криворізьких шкіл. Він є автором понад 60 наукових праць, у тому числі 4 навчальних посібників. В останні роки життя йому довелося пережити смерть дружини, а у 2007 р. він був змушений залишити свою посаду за хворобою. Науково-педагогічна діяльність професора Володимира Олексійовича Комарова та кафедри історії України під його керівництвом сприяла формуванню наукової школи Криворізького державного педагогічного університету, забезпечила підготовку якісних педагогічних кадрів для навчальних закладів, примножила славу старішого навчального закладу Криворіжжя.